

Odpadové hospodářství.
Komunální odpad

Jakub Hanák

MV411K Ekopolitika - jaro 2022

1

Jakub Hanák, 25. 4. 2022; foto vlastní nebo www.pxhere.com

Osnova

odpadové hospodářství v ekopolitice

principy a cíle

*trendy; prezentace „Předcházení odpadu v Brně“
odpad v právním smyslu*

nástroje odpadového hospodářství

přehled

stručná charakteristika

komunální odpad

definice

*povinnosti obce a obyvatel obce
poplatky za nakládání s odpady*

Věcné řešení musí být první

Povinné zálohy: pro a proti

Návrhy na zálohování některých jednorázových obalů, konkrétně PET lahví a plechovek, se k nám vrací v opakovaných vlnách. Jednu spustil již někdejší ministr Martin Bursík. Další proběhla v roce 2019. Ministerstvo životního prostředí však tehdy zavedení plošných záloh odmítlo a připomnělo, že lze vytvořit dobrovolný zálohový systém. Nyní se vrací zálohy opět v podobě jedné věty v programovém prohlášení vlády Petra Fialy. „Omezíme využívání jednorázových obalů a zvážíme zavedení dalších systémů zálohování obalů (PET, hliník).“ O tom, že je třeba zvážit zavedení povinných záloh, se zmiňuje i nedávno přijatý dokument Cirkulární Česko 2040. O zálohách jsme psali často a podrobně. Podívejte se nyní na stručné argumenty pro a proti.

PRO

⇒ Nápojáři získají zálohovým systémem kvalitní surovinu pro výrobu recyklovaného PET potravinářské kvality. Evropská legislativa od roku 2025 vyžaduje využití 25 % recyklátu v každé PET lahvi. V roce 2030 to bude 35procentní podíl. Na zavedení záloh výrobci tlačí i proto, aby si zajistili dostatek suroviny pro výrobu rPET, kterého je již nyní na trhu nedostatek.

PROTI

⇒ PET lahve představují jen pětinu všech plastových odpadů a tvoří podle odhadu EKO-KOM jen zhruba 1 % domovního odpadu. Zálohy se tedy zaměřují na malé množství odpadů.

Moderní obec: Možná rizika tzv. PAYT systémů

31. října 2017

aktuality > Moderní obec: Možná rizika tzv. PAYT systémů

V České republice se rozvíjí diskuse nad systémy, v jejichž rámci by měl občan za odvoz svého směšného zbytkového komunálního odpadu platit různé částky, a to podle toho, kolik odpadu vyhodí (PAYT – pay-as-you-throw / zaplať, kolik vyhodíš). Tyto systémy se zpravidla prezentují jako varianta k zefektivnění svozu a fakturace odpadů. Je to však pravda? Na základě praktických argumentů téma zhodnotil zástupce akademické sféry, doc. Ing. VLASTIMIL ALTMANN, Ph.D.,

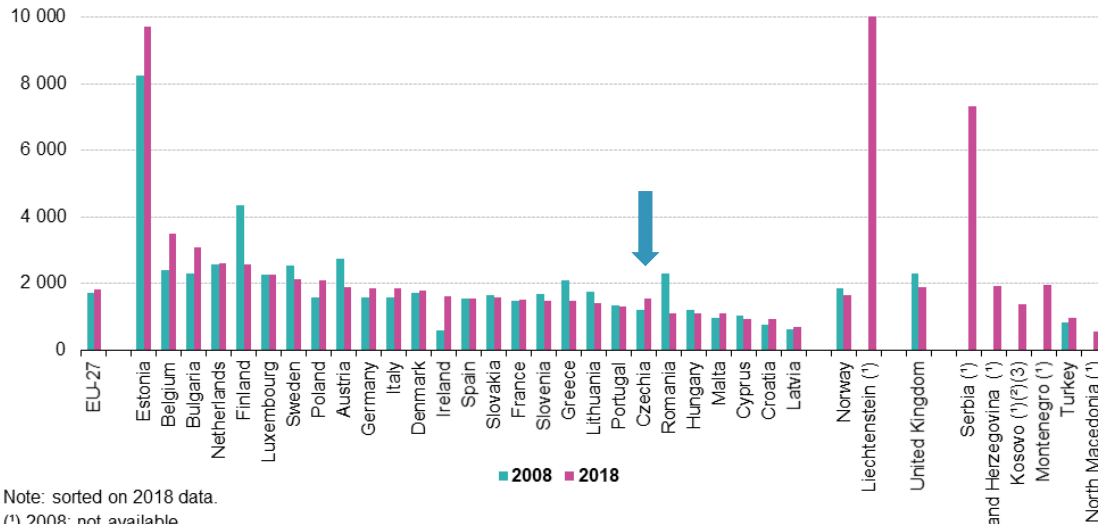
Zdroje:

- <https://www.caoh.cz/aktuality/moderni-obec-mozna-rizika-tzv-payt-systemu.html>
- <https://odpady-online.cz/povinne-zalohy-pro-a-proti/>
- https://www.mzp.cz/cz/news_20220321-Na-ctyri-desitky-expertu-odstartovaly-debatu-o-povinnem-zalohovani-PETek-a-plechovek-Povede-ji-MZP

Souvislosti a vlivy

- odpady **znečišťují a poškozují ŽP:**
 - nejen černé skládky a plastový odpad v oceánech, zátěží je i řádně provozovaná skládka
- **ztráta primárních surovin** \Leftrightarrow druhotné suroviny
 - též energetická soběstačnost
- odpadové hospodářství musí být **finančně únosné** pro obyvatele
- přínosem je i zaměstnanost ve zpracovatelském průmyslu

Waste generation, excluding major mineral waste, 2008 and 2018 (kg per capita)

Note: sorted on 2018 data.

(*) 2008: not available.

(²) 2016 value

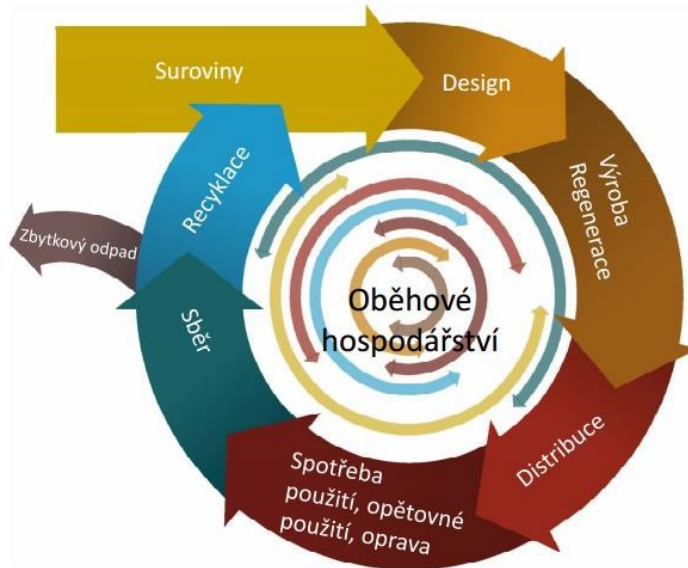
(³) This designation is without prejudice to positions on status, and is in line with UNSCR 1244/1999 and the ICJ Opinion on the Kosovo Declaration of Independence.

Source: Eurostat (online data code: env_wasgen)

eurostat

[https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=File:Waste_generation,_excluding_major_mineral_waste,_2008_and_2018_\(kg_per_capita\).png](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=File:Waste_generation,_excluding_major_mineral_waste,_2008_and_2018_(kg_per_capita).png)

Cílem je oběhové hospodářství

- Doporučuji se podívat na následující videa (dohromady trvají cca 20 minut)
 - Circular Economy - <https://www.youtube.com/watch?v=9mHi93n2AI>
 - S. Jonášová. Odpad začíná tam, kde končí naše fantazie - <https://www.youtube.com/watch?v=q90zN1mLMdg>
- Koncept oběhového hospodářství odpovídá i současné hierarchii způsobů nakládání s odpady: blíže dále.
- Blogů a jiných článků, jak můžete snížit množství odpadu najdete mnoho: např. <http://blog.zerowastelife.cz/bezodpadkovy-zivot-a-zero-waste/>

Odpadové hospodářství

- komplex různých činností, které jsou spjaty se vznikem a následným nakládáním s odpady
- **nakládáním s odpadem** = soustředování odpadu, shromažďování odpadu, skladování odpadu, sběr odpadu, úprava odpadu, využití odpadu, odstranění odpadu, obchodování s odpadem nebo přeprava odpadu
 - srov. § 11 odst. 1 písm. c) zákona o odpadech
- též **dozor nad těmito činnostmi** a následná péče o zařízení, kde je s odpady nakládáno (kontroluje zejména ČIŽP)

Právní úprava

- **balíček k oběhovému hospodářství:** květen 2018
 - změna směrnice EP a Rady č. 98/2008, o odpadech
 - dále změny směrnice o skládkování odpadu, o obalech a obalových odpadech, o autovracích, o bateriích, o elektroodpadu
- **Ihůta na implementaci:** květen 2020 → **v ČR prosinec 2020**
 - = zákon č. 541/2020 Sb., o odpadech a č. 542/2020 Sb. o výrobcích s ukončenou životností
- souvisí také směrnice **o omezení dopadu některých plastových výrobků na životní prostředí** z června 2019
 - Ihůta k implementaci: červen 2021 → v ČR červen 2022?

Odpad

- odpad je **každá movitá věc, které se osoba zbavuje**, má úmysl nebo povinnost se jí zbavit
- **zbavování se**
 - domněnka úmyslu: není-li možné ji používat k původnímu účelu
 - povinnost: nepoužívá se k původnímu účelu a ohrožuje ŽP
- **druhy odpadů**
 - podle vlastností – nebezpečný/ostatní odpad
 - podle původce – komunální/ostatní
 - zvláštní režim: těžební odpady, výbušniny, léčiva, mrtvá zvířata atd.

- V případě Vašeho zájmu lze doporučit aktuální a čtivou kapitolu Š. Jakla v této publikaci: https://science.law.muni.cz/knihy/monografie/Jancarova_Hanak_Auta.pdf. Zabývá se sice stavebním a demoličním odpadem, ale východiska jsou obecně použitelná. Můžete si přečíst také rozsudek NSS 5 As 63/2013 – 51.

Odpad?

Dřevěné hobliny (A)

Skleněné střepy (B)

Principy právní úpravy

prevence

- snižovat množství a nebezpečnost odpadů
- hierarchie nakládání s odpady

odpovědnosti původce

- zásada znečišťovatel platí: ekonomické nástroje
- rozšířená odpovědnost výrobce: zpětný odběr, požadavky na výrobky

soběstačnosti a blízkosti

- infrastruktura zařízení pro nakládání s odpady
- přeprava odpadů

integrované ochrany

- nástrojový mix

Osoby nakládající s odpady

Původci

Obyvatelé

Obchodníci

Přepravci

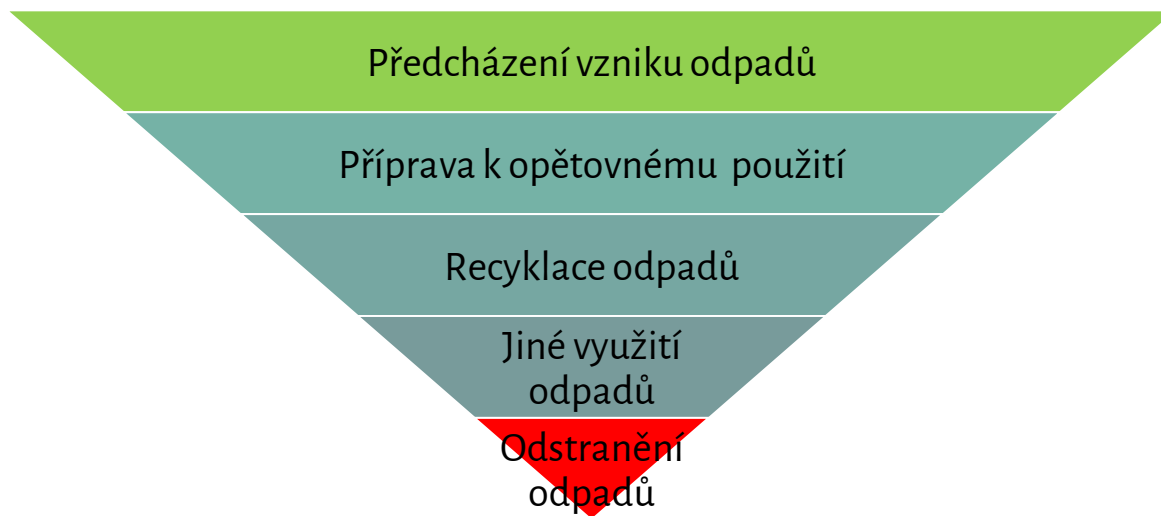

Provozovatelé
zařízení

Obce

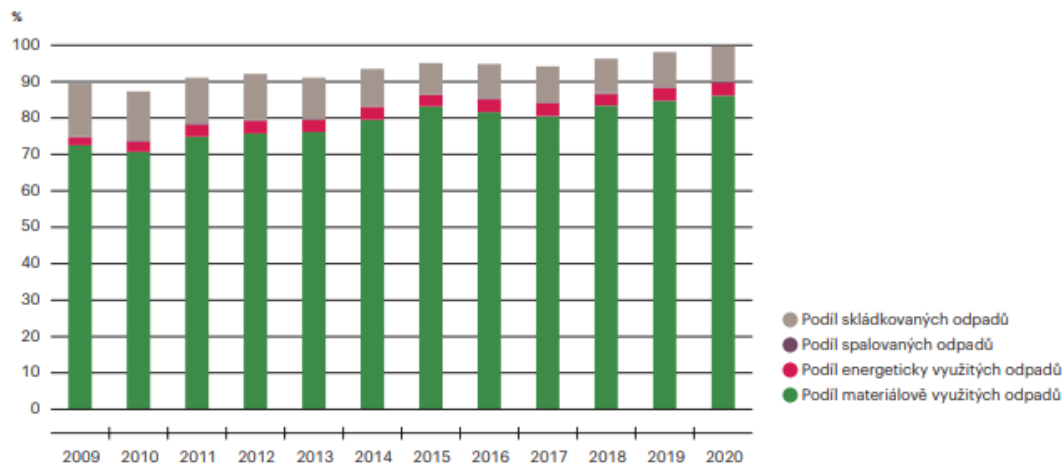
Hierarchie způsobů nakládání s odpady

- ❖ Srovnajte s hierarchií snažící se odpad co nejvíce eliminovat: <https://tmac.org/blog-27/>.
- ❖ Refuse – reduce – reuse – repurpose – recycle.

Realita v Česku

Podíl vybraných způsobů nakládání s odpady na celkové produkci odpadů v ČR [%], 2009–2020

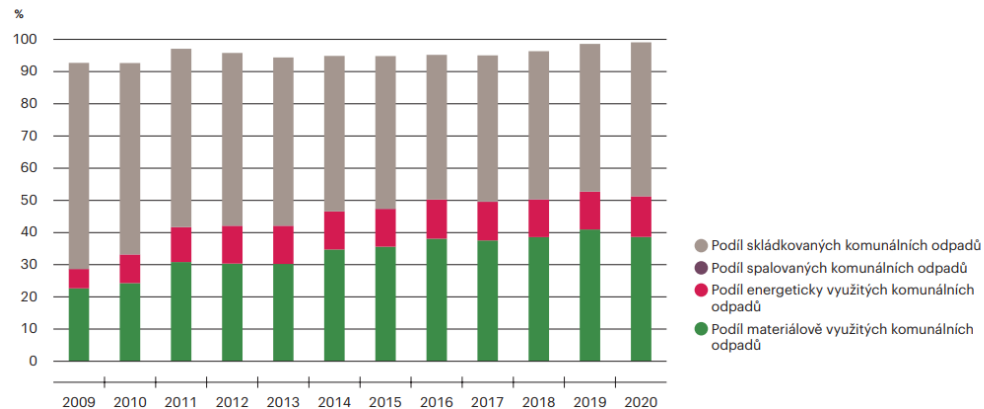
MV411K Ekopolitika - jaro 2022

14

- Zpráva o stavu životního prostředí 2020. MŽP 2021, s. 192
- Vyznění zkresluje využití stavebního odpadu. u komunálního odpadu již není výsledek tak pozitivní. Viz následující snímek.

Realita v Česku: komunální odpad

Podíl vybraných způsobů nakládání s komunálními odpady na celkové produkci komunálních odpadů v ČR [%], 2009–2020

Data byla stanovena podle metodiky Matematické vyjádření výpočtu „soustavy indikátorů OH“ platné pro daný rok.

Zdroj dat: CENIA

Nástroje odpadového hospodářství

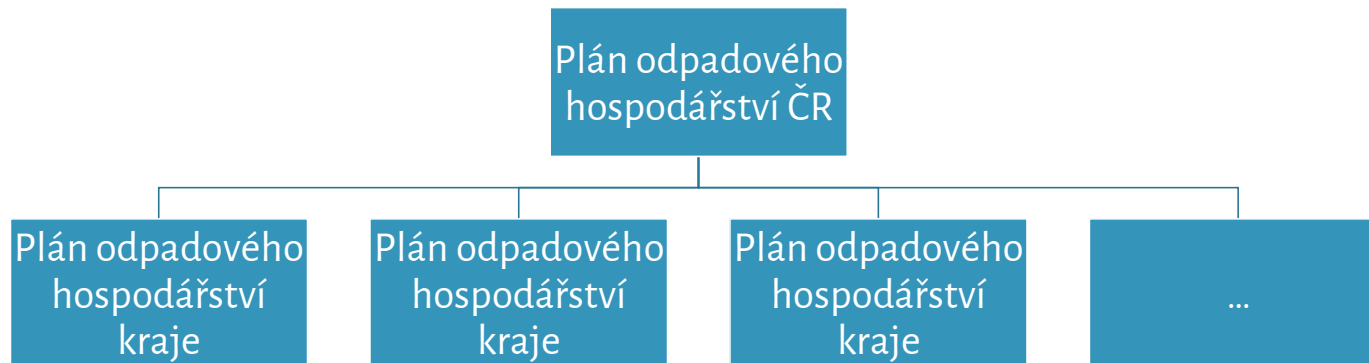
Cíle

- zvýšit do roku 2025 úroveň **přípravy k opětovnému použití a recyklace komunálního odpadu** nejméně na 55 % hmotnosti – 60 % (2030) – 65 % (2035)
- **omezení skládkování komunálního odpadu** na 10 % v 2035
- energeticky využívat v roce 2035 nejvýše 25 % z celkové hmotnosti komunálních odpadů; toto množství může být navýšeno o skládkovatelné komunální odpady neuložené na skládku (tj. až 35 %)
- **navýšení recyklačních cílů o odpadů z obalů:** 65 % v roce 2025, 70 % v roce 2030
- obce:
 - **odděleně soustředěvané recyklovatelné složky** musí tvořit v 2025 60 % z celkového množství komunálních odpadů a poté v 2030 (65 %) a 2035 (70 %)
 - od 2025 **povinný tříděný sběr textilu**

- Členské státy usilují o zajištění toho, aby od roku 2030 nebyl přijímán na skládku žádný odpad vhodný k recyklaci nebo jinému využití, zejména komunální odpad, s výjimkou odpadu, u něhož skládkování vede k nejlepšímu výsledku z hlediska životního prostředí v souladu s článkem 4 směrnice 2008/98/ES
- Členské státy přijmou nezbytná opatření k zajištění toho, aby se množství skládkovaného komunálního odpadu snížilo do roku 2035 na 10 % (hmotnostních) nebo méně z celkového množství vzniklého komunálního odpadu.
 - Členský stát může odložit termín pro dosažení cílů uvedených v odstavci 5 až o pět let, pokud: uložil na skládku více než 60 % svého komunálního odpadu vzniklého v roce 2013, jak vyplývá ze společného dotazníku OECD a Eurostatu

Koncepční nástroje

- závazné x politické dokumenty
- specializované x součást obecnějších koncepcí

- od 2021 zrušeny plány odpadového hospodářství obcí

Ekonomické nástroje

- motivovat ke změně chování
- internalizovat externality

Skládkovné

Rezerva na
rekultivaci
skládky

Platby od
obyvatel

„Recyklační“
poplatek

Dotace apod.

Poplatek za
spalování
odpadu

- recyklačním poplatkem je myšlen náklad na zpětný odběr – viz dále.
- provozovatel skládky tyto náklady promítné do cena za uložení odpadu na skládku. Původce tedy zaplatí za tunu odpadu: skládkovné + náklady na rezervu (rekultivaci skládky) + odměnu (zisk) pro provozovatele skládky.

Informační nástroje

Nová legislativa a metodické pokyny

Dokumenty

- Metodické sdělení MŽP odborně způsobilým osobám pro vzorkování odpadů a odborně způsobilým osobám pro hodnocení nebezpečných vlastností odpadů**
Metodické sdělení odboru odpadů MŽP ke vzdělávacímu programu pro provádění řízení vzorkování odpadů a ke školení pro hodnocení nebezpečných vlastností odpadů.
- Metodické sdělení obcím ke způsobu použití údajů o komunálních odpadech převzatých zařízením od fyzických osob**
Odbor odpadů MŽP vydává metodické sdělení k informování obcí o možnosti použití údajů o komunálních odpadech převzatých zařízením k nakládání s odpady od fyzických osob (občanů), které jim byly oznámeny za uplynulý kalendářní rok.
- Metodický pokyn k ohlašovací povinnosti lékáren ve vztahu k odpadům léčiv z domácností**
Odbor odpadů MŽP vydává metodický pokyn ke stanovení postupu ohlašování údajů o množství odpadů léčiv z domácností a postupu ohlášení souhrnných údajů z průběžné evidence odpadů lékáren.
- Metodické sdělení k plnění některých povinností výrobců výrobků**
Odbor odpadů MŽP vydává Metodické sdělení k plnění některých povinností výrobců baterií a akumulátorů, elektrozařízení, pneumatik a vozidel podle zákona č. 542/2020 Sb., o výrobcích s ukončenou životností.
- Metodické sdělení k nastavení poplatků za komunální odpad**
Odbor odpadů MŽP vydává Metodické sdělení k informování obcí o možnostech nastavení poplatků za komunální odpad v souvislosti s novelizací zákona č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích, který s účinností od 1. ledna 2021 zavádí nové poplatky za komunální odpad.
- Metodický pokyn MŽP k nakládání s odpady vznikými v důsledku živelné pohromy - tornáda**
Odbor odpadů MŽP vydává tento Metodický pokyn k zajištění plnění povinností správného nakládání s odpady vznikými v důsledku mimořádné události - živelné pohromy (tornáda).

- Informační systém odpadového hospodářství (ISOH): <http://isoh.cenia.cz/groupisoh/>
- <http://www.dostbyloplastu.cz/>
- V ČR vychází dva časopisy, které se zabývají nakládáním s odpady z věcného, ekonomického i právního pohledu: zpravidla tyto tři roviny od sebe nelze zcela oddělit. Většina textů je volně dostupných. Texty jsou spíše popularizační – tj. dostupné široké čtenářské veřejnosti.
- Informace o MŽP:

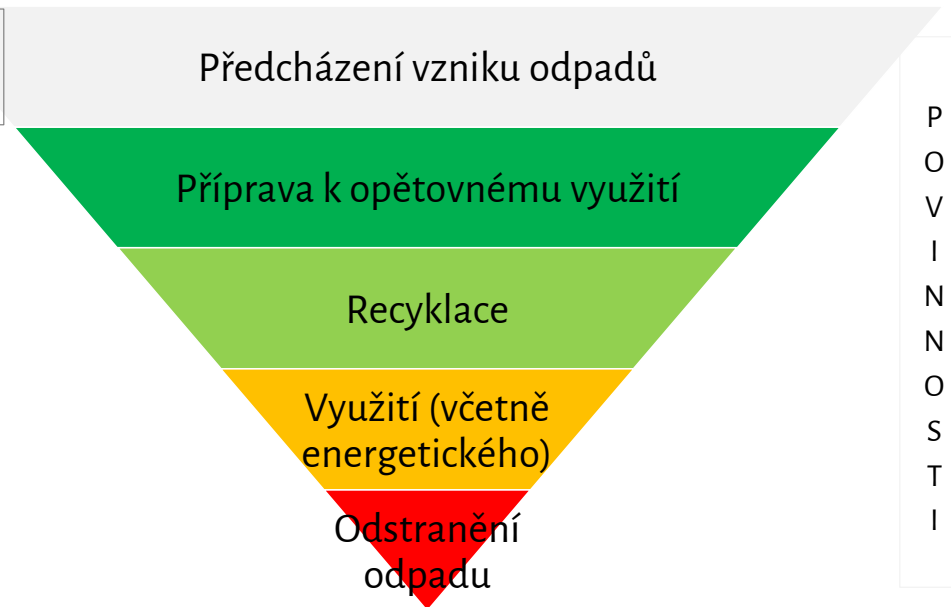
- https://www.mzp.cz/cz/odpady_podrubrika
- https://www.mzp.cz/cz/legislativa_metodicke_pokyny_odpady

Shrnutí

Rozšířená odpovědnost původců.
Zákazy některých výrobků.
Vedlejší produkty.

Recyklační cíle.
Oddělený sběr.
Zpětný odběr.
Požadavky na výrobky.
Poplatek z nemovitosti.

Poplatek za skládkování
Zákaz skládkování.

- § 3 odst. 2: Odpadové hospodářství je založeno na hierarchii odpadového hospodářství, podle níž je prioritou předcházení vzniku odpadu, a nelze-li vzniku odpadu předejít, pak v následujícím pořadí jeho příprava k opětovnému použití, recyklace, jiné využití, včetně energetického využití, a není-li možné ani to, jeho odstranění. Výklad a použití tohoto zákona musí být v souladu s hierarchií odpadového hospodářství.

Komunální odpad

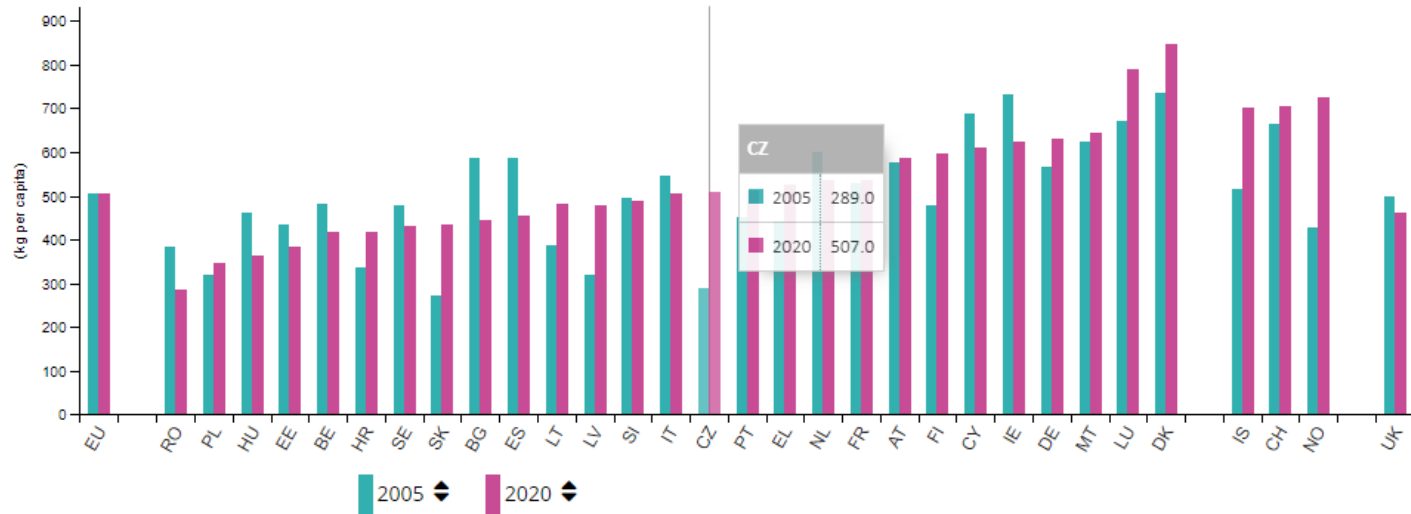
MV411K Ekopolitika - jaro 2022

22

Pojem

- ANO: směsný a tříděný odpad **z domácností**, zejména papír a lepenka, sklo, kovy, plasty, biologický odpad, dřevo, textil, obaly, odpadní elektrická a elektronická zařízení, odpadní baterie a akumulátory, a objemný odpad, zejména matrace a nábytek, a dále směsný odpad a (+) tříděný odpad **z jiných zdrojů, pokud je co do povahy a složení podobný** odpadu z domácností
- **NE:** komunální odpad nezahrnuje odpad z výroby, zemědělství, lesnictví, rybolovu, septiků, kanalizační sítě a čistíren odpadních vod, včetně kalů, vozidla na konci životnosti ani stavební a demoliční odpad

Municipal waste generated 2005 and 2020

EU: estimate

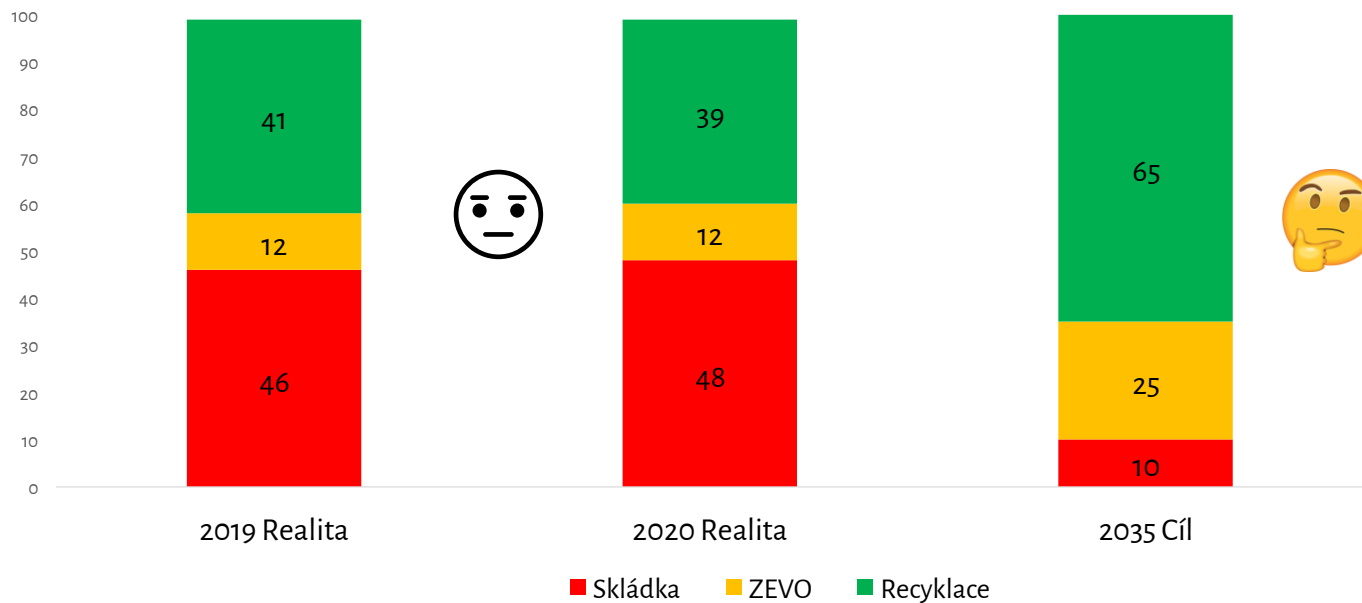
2019 data: Ireland, Italy, Greece and Austria

2018 data: Bulgaria, Iceland and United Kingdom

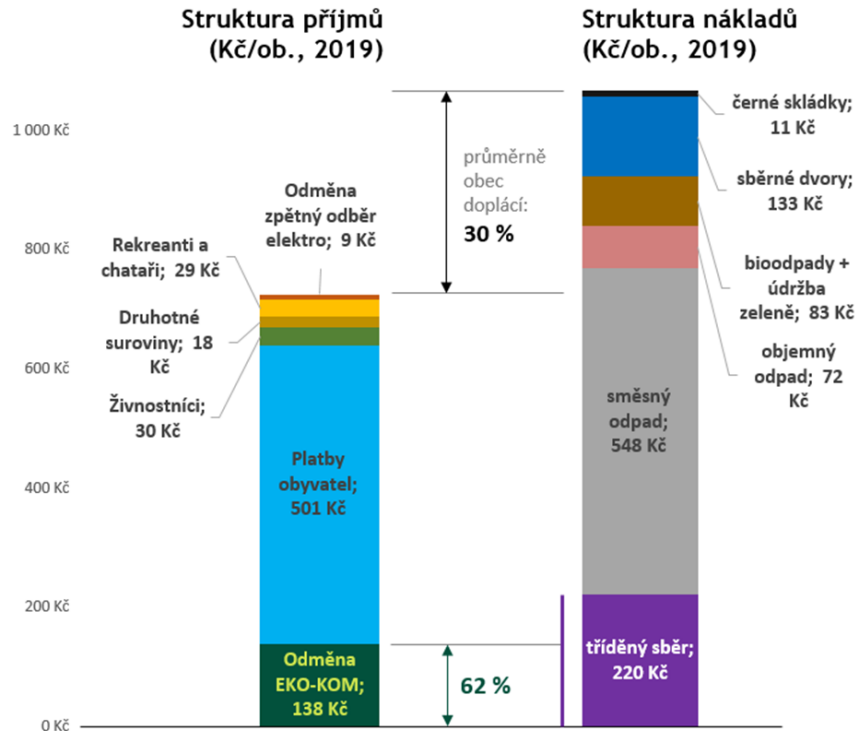
Source: Eurostat (online data code: env_wasmun)

eurostat

Nakládání s komunálním odpadem v ČR

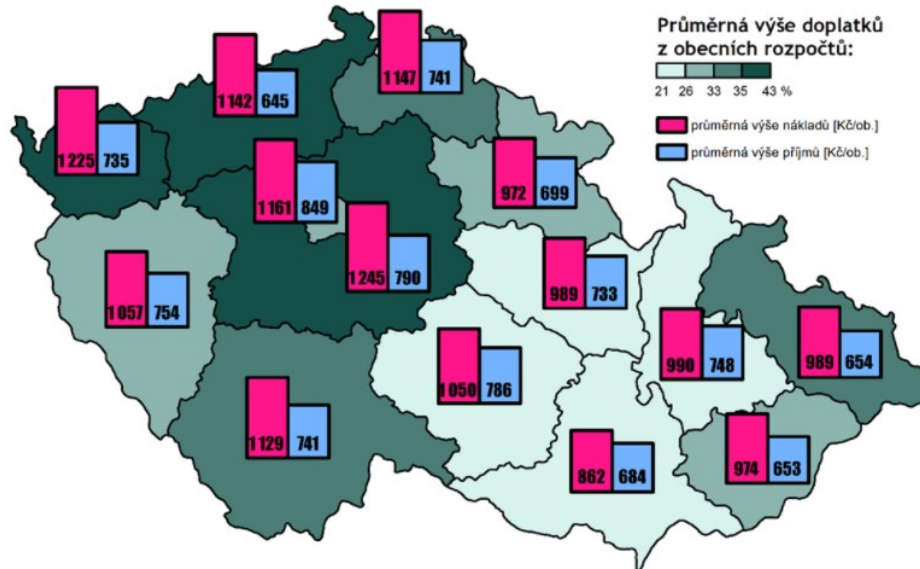
Odpadové hospodářství v obcích

Zdroj:

<https://www.ekokom.cz/news/820/212/Ekonomika-odpadoveho-hospodarstvi-obci-za-rok-2019>

Odpadové hospodářství v obcích (2)

Srovnání poplatků

Za obecní systém odpadového hospodářství

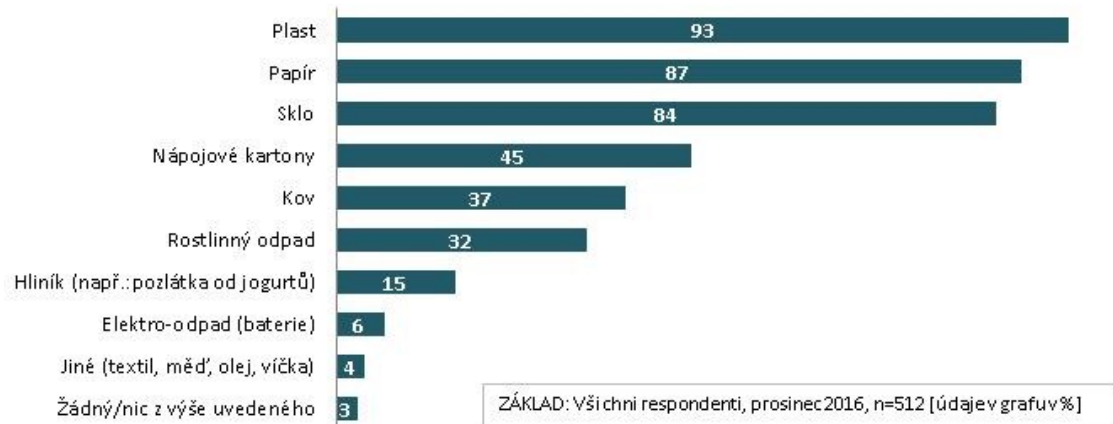
- dosavadní místní poplatek
- fyzická osoba přihlášená v obci, nebo vlastník nemovitosti
- max 1 200 Kč ročně

Za odkládání komunálního odpadu z nemovité věci

- poplatek dle § 17a zákona č. 185/2001
- fyzická osoba s bydlištěm v nemovité věci, nebo vlastník nemovité věci
- podle hmotnosti, objemu nebo kapacity nádob
- možnost minimálního množství: fakticky poté 60 Kč měsíčně
- plátcem SVJ, nebo vlastník

- Přístupy obcí jsou různé. Víte, jaké řešení zvolila obec, kde bydlíte?
 - Podívejte se do obecně závazné vyhlášky, nebo informace na webových stránkách.

Jaký odpad Vy osobně třídíte?

Anketní otázka. Jak by se lišila Vaše odpověď?

- <https://www.stemmark.cz/cechum-chybi-motivace-k-trideni-odpadu/>

Oddělený sběr v obcích: připomenutí

- povinnost obce zajistit možnost třídít: kovy, papír, sklo, plasty + bioodpad rostlinného původu + nebezpečné složky
 - 2025: textil
- odděleně soustředěvané recyklovatelné složky komunálního odpadu musí tvořit z celkového množství komunálních odpadů v roce **2025** alespoň **65 %** atd.
- od **2030** zakázáno ukládat na skládky, který lze recyklovat

ZmapujTo
Mapa
+ Nové hlášení
O projektu
Registrace
Přihlásit

Mapa
Hybridní
Open Street

Seznam hlášení
Nastavit filtr

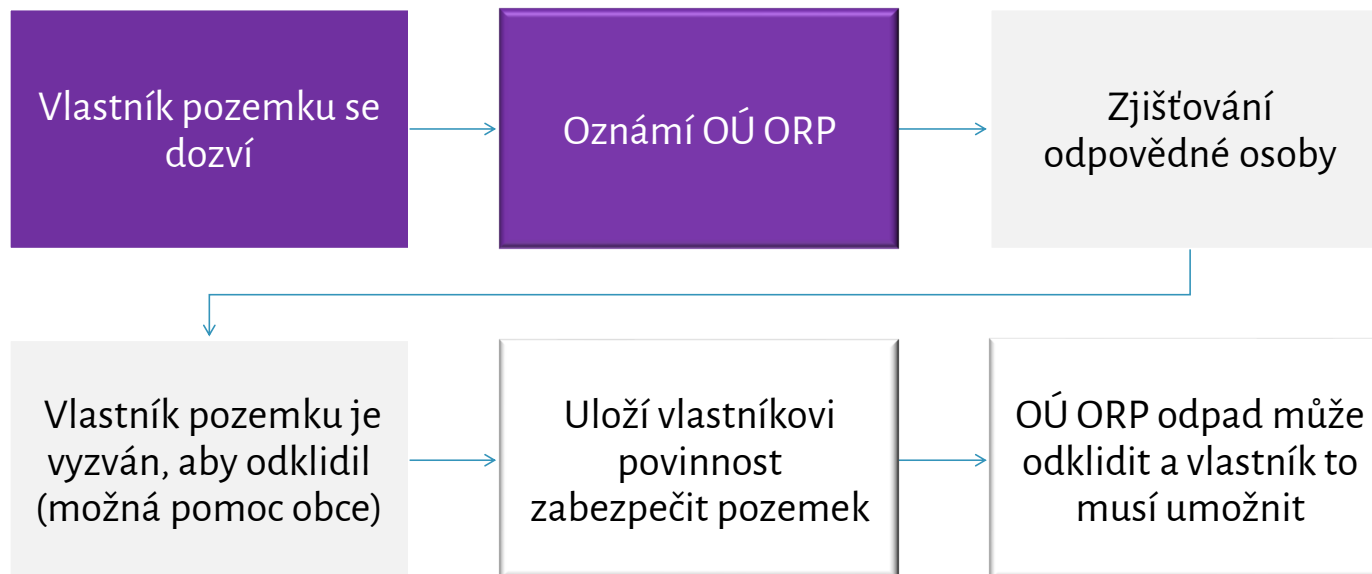
Stav
 Přijato
 Oznámeno
 V řešení
 Otevřeno
 Vyřešeno

Řadit podle
data hlášení
poslední změny
vzdálenosti

 196560 Černá skládka Stav: Oznámeno Brno-Královo Pole (26.3.2022)	>	 196150 Černá skládka Stav: Oznámeno Brno-Komín (18.3.2022)	>
 195700 Černá skládka Stav: Oznámeno Brno-Královo Pole (8.3.2022)	>	 195657 Černá skládka Stav: Oznámeno Brno-Zabovřesky (7.3.2022)	>
 192592 Černá skládka Stav: Oznámeno Brno-Komín (3.1.2022)	>	 192426 Černá skládka Stav: Oznámeno Brno-Královo Pole (1.1.2022)	>
 192111 Černá skládka Stav: Oznámeno Brno-Komín (21.12.2021)	>	 191963 Černá skládka Stav: Oznámeno Brno-Královo Pole (18.12.2021)	>
 191961 Černá skládka Stav: Oznámeno Brno-Komín (18.12.2021)	>	 189718 Černá skládka Stav: Oznámeno Brno-Královo Pole (21.10.2021)	>
 189524 Černá skládka Stav: Oznámeno Brno-Královo Pole (17.10.2021)	>	 189522 Černá skládka Stav: Oznámeno Brno-Jundrov (17.10.2021)	>

MV411K Ekopolitika - jaro 2022
31

„Černé skládky“

- od 2001 do 2021 zákonem neřešeno